

Informatīvais ziņojums

“Par visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas progresu”

I. IEVADS

Informatīvais ziņojums “Par visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas progresu” ir sagatavots, pamatojoties uz 2019. gada 4. aprīļa Ministru kabineta rīkojuma Nr.155 “Par darba grupu” 3.3. punktu, kā arī ņemot vērā Deklarācijas par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā 40. Ministru kabineta iecerēto darbību 202. punktā un Deklarācijas par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā 41. Ministru kabineta iecerēto darbību 7. punktā noteikto valsts aizsardzības attīstības virzienu – visaptverošu valsts aizsardzības sistēmu.

II. VISAPTVEROŠA VALSTS AIZSARDZĪBAS SISTĒMA

Visaptveroša valsts aizsardzība ir noteikta kā viena no valdības prioritātēm, kas paredz stiprināt aizsardzības spējas sasaistē ar valsts un sabiedrības gatavību pašorganizēties un pārvarēt krīzes. Ministru kabineta 2019. gada 8. janvāra sēdē (prot. Nr. 1 29. §) tika izskatīts Aizsardzības ministrijas sagatavotais informatīvais ziņojums “Par visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanu Latvijā”¹, kurā iezīmēti nozīmīgākie visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas pamatelementi, tās darbības mērķi, uzdevumi un sasniedzamie rezultāti, kā arī veicamās darbības sistēmas pakāpeniskai ieviešanai. Līdz ar to laika posmā no 2019. līdz 2022. gadam tika veiktas nozīmīgas iestrādes visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas procesā, kas ir apkopotas informatīvajos ziņojumos "Par visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas progresu"².

Reaģējot uz aktuālo drošības situāciju gan reģionā, gan pasaulē, 2022. gadā visaptverošas valsts aizsardzības sistēmās ieviešanas procesā Aizsardzības ministrija īpaši aktualizēja gatavību karam - valstij būtisku nozaru un pakalpojumu sniedzēju darbības nepārtrauktības nodrošināšanu valsts apdraudējuma gadījumā, dažādu mācību organizēšanu, izspēlējot ar kara situāciju saistītus scenārijus, kā arī sabiedrības informētības un noturības sekmēšanu pret jebkāda veida krīzēm.

III. STARPNOZARU SADARBĪBA VISAPTVEROŠAS VALSTS AIZSARDZĪBAS JAUTĀJUMU KOORDINĀCIJĀ

Starpnozaru sadarbība visaptverošas valsts aizsardzības ietvarā kopš 2019. gada tiek pārraudzīta no ministru līmeņa Visaptverošas valsts aizsardzības jautājumu koordinācijas darba grupas, savukārt ministru līmeņa darba grupas noteikto visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanas rīcības virzienu izpilde līdz šim tika veikta valsts sekretāru formāta visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas izstrādei un nepieciešamās rīcības noteikšanai darba grupā. Visaptverošas valsts aizsardzības

¹Informatīvais ziņojums “Par visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanu Latvijā”. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40462120>

²Informatīvais ziņojums "Par visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas progresu" par 2019. gadu. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40484513>;

Informatīvais ziņojums "Par visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas progresu" par 2020. gadu. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40498471&mode=mk&date=2021-03-18>;

Informatīvais ziņojums "Par visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas progresu" par 2021. gadu. Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/0d2b574f-d488-46d5-bd2b-d37818e9fa89#

ieviešanas procesā tika konstatēts, ka valsts sekretāru līmeņa darba grupas risināmo jautājumu un veicamo uzdevumu loks ir plašs un ir nepieciešams veidot formātu, kurā tiek sektorāli vērtēti dažādi visaptverošas valsts aizsardzības elementi atbilstoši Ziemeļatlantijas organizācijas noteiktajām vadlīnijām noturīguma veicināšanai, valsts civilās aizsardzības un militārās aizsardzības prioritātēm, kā arī cita veida krīzes situācijām, kuras eventuāli var būtiski ietekmēt vitālo (kritisko) pakalpojumu sniegšanu, sabiedrības, valsts un tautsaimniecības nepārtrauktību. Līdz ar to 2022. gadā ar Ministru kabineta 2022. gada 31. maija rīkojumu Nr.398 tika izveidota darba grupa visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanas uzraudzībai un koordinācijai ar ministriju valsts sekretāru un dienestu vadītāju pārstāvniecību. Darba grupa pārrauga un koordinē visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanas procesu pārnozaru un starpresoru līmenī, risina aktuālās nozares problēmas un analizē iespējamos riskus un apdraudējumus. Darba grupas ietvaros ir izveidotas sešas nozaru tematiskās apakšgrupas ar mērķi izstrādāt pasākumu plānu būtiskāko visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanas pārnozaru jautājumu koordinācijai un uzdevumu izpildei. Regulārs šāda veida valsts sekretāru un dienestu vadītāju līmeņa darba grupas formāts ļaus savlaicīgi identificēt nozaru nepietiekamības un visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanas procesa starpresoru implikācijas, kā arī veicinās ekspertu līmeņa darbu un uzdevumu izpildi. Darba grupa un tās apakšgrupas darbojas Nacionālās drošības likuma 23.⁵ pantā noteikto uzdevumu un funkciju ietvaros. 2022. gadā ietvarā darba grupa visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanas uzraudzībai un koordinācijai tikās septiņas reizes, lai pārrunātu aktuālos uzdevumus, apzinātu iespējamos nozaru riskus un nepieciešamās darbības atbilstoši aktuālajai drošības situācijai. Savukārt ministru līmeņa visaptverošas valsts aizsardzības jautājumu koordinācijas darba grupa 2022. gadā tikās 5. jūlijā un 27. septembrī, lai apzinātu visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas progresu, nozaru un atbildīgo institūciju tālāko rīcību, īpaši akcentējot iespējamo tālāko rīcību un uzdevumus civilās aizsardzības attīstīšanai.

Lai stiprinātu pašvaldību kapacitāti un gatavību reaģēt krīzes situācijās, tajā skaitā kara vai militāro draudu gadījumā, Aizsardzības ministrija sadarbībā ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem un Zemessardzes atbildīgajām brigādēm 2022. gadā turpināja 2020.-2021. gadā uzsākto mācību ciklu "Pilskalns" pašvaldību civilās aizsardzības komisijām. Mācību laikā tika izspēlētas dažādas situācijas, kurās civilās aizsardzības komisijām jānovērtē, jānovērs riski un jānosaka reaģēšanas plāns, lai nodrošinātu sabiedrību ar pamatvajadzībām militāra konflikta gadījumā. Mācību ietvaros tika aktualizēta pašvaldību izstrādāto civilo aizsardzības plānu praktiskā izpilde, it īpaši ņemot vērā, ka tajos ir ieviesta nepieciešamība iekļaut atsevišķu sadaļu par pašvaldības rīcību kara, militāra iebrukuma vai to draudu gadījumā. 2022. gada ietvaros mācības notika 19 pašvaldību civilās aizsardzības komisijām, t.sk., tādās pašvaldībās kā Siguldā, Bauskā, Jelgavā, Limbažos, Daugavpilī u.c. Mācību cikls tiek turpināts citās pašvaldībās arī 2023. gadā.

Tāpat, lai veicinātu valsts iestāžu un augstāko amatpersonu gatavību krīzes situācijām, 2022. gada februārī tika organizētas valsts apdraudējuma pārvarēšanas mācības KRISTAPS, savukārt 2022. gada aprīlī – MAZAIS KRISTAPS, kuru ietvaros tika pārbaudītas nepieciešamās procedūras un saistītās darbības attiecībā uz nacionālo stratēģiskā līmeņa plānošanas dokumentu izstrādi un lēmumu pieņemšanas procesu valsts apdraudējuma gadījumā.

Veidojot visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas konceptu, kā viens no piemēriem sistēmas izveidē tika ņemts vērā Somijā pastāvošais visaptverošas valsts aizsardzības modelis, kas Somijā darbojas jau kopš Otrā pasaules kara beigām. Lai detalizētāk iepazītos ar Somijas pieredzi obligātā militārā dienesta, alternatīvā dienesta

un visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanā, kā arī civilās aizsardzības attīstīšanā, 2022. gada augustā Somijā norisinājās Aizsardzības, Iekšlietu, Veselības, Labklājības un Tieslietu ministriju pārstāvju pieredzes apmaiņas vizīte. Vizītes ietvaros norisinājās Somijas aizsardzības un Veselības ministriju apmeklēšana, lai iepazītos ar Somijas pieredzi alternatīvā dienesta īstenošanā veselības aprūpes iestādēs, medicīnas personāla apmācību kara medicīnas jomā, kā arī resursu plānošanu un medicīnas personāla uzdevumiem krīzes situācijās, un pārrunātu valsts, privātā un nevalstiskā sektora sadarbību visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanā. Tāpat vizītes laikā Latvijas eksperti iepazīnās ar Somijas civilās aizsardzības plāniem, reģionālā un nacionālā līmeņa apziņošanas sistēmu un infrastruktūru, tostarp, bumbu patvertnēm. Somijas pieredzes apgūšana palīdzēs pilnveidot saistīto valsts aizsardzības uzdevumu ieviešanu starptarpu sadarbības ietvaros Latvijā.

IV. VISAPTVEROŠAS VALSTS AIZSARDZĪBAS SISTĒMAS IEVIEŠANAS PROGRESS

Sadarbības sekmēšana starp privāto un publisko sektoru aizsardzības jomā

Visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanas sākotnējā posmā kā viena no prioritātēm tika izvirzīta sadarbības sekmēšana starp privāto un publisko sektoru aizsardzības jomā, tādējādi Aizsardzības ministrija turpina ciešākas sadarbības veicināšanu ar valsts institūcijām, nevalstiskajām organizācijām un privātā sektora pārstāvjiem, lai organizētu mācības un pilnveidotu to zināšanas par nepieciešamo rīcību krīzes un kara gadījumā.

No 2022. gada 5. septembra līdz 9. oktobrim visā Latvijā notika Nacionālo bruņoto spēku mācības "Namejs 2022-II" ar mērķi uzturēt un stiprināt Nacionālo bruņoto spēku kaujas spējas, kurām vienmēr jābūt nemainīgi augstā līmenī, lai tie vienmēr būtu gatavi savlaicīgi reaģēt uz potenciāliem apdraudējumiem un garantētu Latvijas drošību. Lai stiprinātu un pilnveidotu civilmilitāro sadarbību, militārajās mācībās piedalījās gan valsts un pašvaldību iestādes, gan arī pārstāvji no privātā sektora uzņēmumiem un organizācijām, sniedzot dažāda veida atbalstu, tādējādi stiprinot visaptverošu valsts aizsardzības sistēmu Latvijā. Piemēram, Zemessardzes 1. Rīgas brigāde mācību uzdevumu izpildē iesaistīja civilos sadarbības partnerus – SIA "Rīgas satiksme" un SIA "Rīgas meži" ar mērķi veikt kopīgu plānošanu un praktiski realizēt pretmobilitātes šķēršļu izvietojumu un mobilitātes nodrošināšanu mācību vingrinājuma dalībniekiem. Šāda civilā sektora iesaiste un izpratnes veicināšana miera laikā mācību ietvaros var kļūt izšķiroša krīzes situācijā, lai Nacionālie bruņotie spēki varētu aizsargāt civiliedzīvotājus.

2022. gada 7.-8. septembrī Aizsardzības ministrija organizēja valsts apdraudējuma pārvarēšanas mācības "AMEX 2022", kas noritēja Nacionālo bruņoto spēku militāro mācību "Namejs 2022-II" ietvaros. Lai pārbaudītu gatavību militārām un hibrīdkrīzēm, mācības aptvēra plašu iesaistīto dalībnieku loku – mācības notika sadarbībā ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, Iekšlietu ministriju un tās pārziņā izvērsto Civilās aizsardzības Operacionālās vadības centru, kā arī citām valsts pārvaldes institūcijām, kas saskaņā ar mācību scenāriju tika iesaistītas valsts apdraudējuma pārvarēšanā, otro reizi šāda veida mācībās tika iesaistītas pašvaldības - Aizkraukles, Alūksnes, Ādažu, Dobeles un Ropažu novadu pašvaldības un to civilās aizsardzības komisijas, kā arī vairāki privātie uzņēmumi. Mācības klātienē aptvēra aptuveni 300 dalībnieku, veicinot labāku izpratni par institūcijām nepieciešamajām

darbībām krīzes laikā, kā arī informācijas apmaiņu un sadarbību starp aizsardzības nozari un iesaistītajām nozarēm.

Aizsardzības ministrijas grozījumi Nacionālās drošības likumā 2021. gadā ir paplašinājuši kritiskās infrastruktūras klasifikāciju, to papildinot ar D kategoriju. D kategorija aptver kritisko infrastruktūru, kuras iznīcināšana, darbības spēju samazināšana vai kritisko pakalpojumu sniegšanas pārtraukšana būtiski apdraud sabiedrības un valsts drošību izsludināta izņēmuma stāvokļa laikā vai kara laikā. D kategorijā tiktu iekļautas iestādes un komersanti, kuru darbība ir būtiska valsts apdraudējuma pārvarēšanai un sabiedrības pamatpakalpojumu sniegšanai izņēmuma stāvokļa vai kara laikā un līdz ar to būtu nosakāma to darbības nepārtrauktība, tādējādi 2022. gadā Aizsardzības ministrija sadarbībā ar nozares ministrijām veica aktīvu darbu, informējot, konsultējot un apzinot valstij būtisku nozaru vadošo komersantu gatavību pievienoties D kategorijas kritiskajai infrastruktūrai. Ar Aizsardzības ministrijas un nozares ministriju atbalstu D kategoriju pārstāvošā kritiskā infrastruktūra ir uzsākusi plānošanu, lai nodrošinātu nepārtrauktu darbību dažādu krīžu apstākļos. Šobrīd D kategorijā ir iekļauti teju 50 valstij būtiski uzņēmumi un iestādes.

2022. gadā tika turpināta sadarbības stiprināšana ar NVO, aktualizējot to lomu dažādās krīzes situācijās. Piemēram, 2022. gada jūnijā tika parakstīta vienošanās ar Zemnieku saeimu par savstarpēju sadarbību ar mērķi veicināt iedzīvotāju iesaisti valsts aizsardzībā. Vienlaikus tiek turpināta sadarbības attīstīšana ar Latvijas Mednieku savienību - jūlijā notika visaptverošas valsts aizsardzības mācības medniekiem, tāpat notiek sadarbība atbalsta sniegšanā Ukrainai.

Ar visaptverošu valsts aizsardzību saistītu normatīvo aktu virzība

2022. gadā tika pieņemti vairāki grozījumi normatīvajos aktos ar mērķi veicināt visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanu un attīstību.

2022. gadā tika veikti grozījumi Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumā. Civilās aizsardzības sistēma ir nacionālās drošības sistēmas sastāvdaļa, kas ir pamats efektīvai un visaptverošai valsts aizsardzības sistēmas funkcionēšanai, nodrošinot civilo un militāro institūciju savstarpēju koordināciju, resursu koordinēšanu un spēju harmonizāciju. Lai veicinātu šī mērķa sasniegšanu, ar apstiprinātajiem grozījumiem tika precizēts Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumā noteiktais deleģējums, paredzot skaidrus pašvaldību pienākumus militāra iebrukuma un kara laikā. Vienlaikus pēc Aizsardzības ministrijas iniciatīvas tika izstrādāti un apstiprināti Ministru kabineta noteikumu grozījumi, kas nosaka pienākumu pašvaldību sadarbības teritorijas civilā aizsardzības plānā iekļaut sadaļu par rīcību kara, militāra iebrukuma vai to draudu gadījumā³, tajā skaitā nosakot tajā iekļaujamo informāciju, tādējādi sekmējot vienotu izpratnes veidošanos par pašvaldību līmenī noteikto kompetenci un rīcību visaptverošas valsts aizsardzības ietvaros.

Lai stiprinātu kritiskās infrastruktūras un Eiropas kritiskās infrastruktūras drošības un aizsardzības pasākumus, 2022. gadā tika izstrādāti un apstiprināti Ministru kabineta noteikumu grozījumi par Zemessardzes apakšvienību izveidi kritiskās infrastruktūras objektos. Šo Zemessardzes apakšvienību primārais uzdevums ir nodrošināt kritiskās infrastruktūras drošības un aizsardzības pasākumus valsts apdraudējuma gadījumā, taču nepieciešamības gadījumā tās var tikt iesaistītas citu Valsts aizsardzības operacionālajā plānā noteikto uzdevumu izpildē. Zemessardzes apakšvienību izveide kritiskās infrastruktūras objektos ir viens no visaptverošās valsts

³ <https://likumi.lv/ta/id/337092-grozijumi-ministru-kabineta-2017-gada-7-novembra-noteikumos-nr-658-noteikumi-par-civilas-aizsardzibas-planu-strukturu-un-tajos-...>

aizsardzības īstenošanas pasākumiem ar mērķi veicināt valsts noturību pret dažādām krīzes situācijām. Līdz 2022. gada beigām 5 uzņēmumi ir vērsušies Nacionālajos bruņotajos spēkos par Zemessardzes apakšvienības izveidi.

2022. gadā tika pieņemti grozījumi Nacionālās drošības likumā, lai nostiprinātu vienotu mehānismu, kā tiek izvērtēti un novērsti iespējamie riski no ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem kritiskajai infrastruktūrai un nacionālajai drošībai nozīmīgām komercsabiedrībām, biedrībām un nodibinājumiem, tādējādi mazinot nacionālās drošības ievainojamību. Ar grozījumiem tiek noteikta nepieciešamība nacionālajai drošībai nozīmīgai komercsabiedrībai, biedrībai vai nodibinājumam saņemt Ministru kabineta atļauju būtiskas līdzdalības vai izšķirošas ietekmes iegūšanai un aizdevuma saņemšanai no ārvalstīm, ja tā kopējā summa pārsniedz 10% no aktīviem.

Sabiedrības informēšana par rīcību jebkuras krīzes situācijā

Gan pirms Krievijas militārā iebrukuma Ukrainā, gan pēc tā Aizsardzības ministrija saņēma daudz pieprasījumus no dažādām institūcijām par interesi dažādos ar valsts drošību un civilo aizsardzību saistītos jautājumos un gatavību krīzes situācijām. Tādējādi Aizsardzības ministrija iespēju robežās sadarbībā ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem 2022. gadā ir organizējusi dažādus informatīvos seminārus, mācības, lekcijas par rīcību valsts apdraudējuma gadījumā, nozaru gatavību un būtisko kritisko pakalpojumu nepārtrauktības nodrošināšanu

Aizsardzības ministrija 2022. gadā organizēja četrus seminārus Latvijas reģionu pašvaldību, izglītības iestāžu, iestāžu, uzņēmumu un nevalstisko organizāciju vadītājiem, reliģisko organizāciju pārstāvjiem, reģionālo mediju pārstāvjiem par Latvijas drošībai un aizsardzībai aktuāliem jautājumiem. Semināra formāts tika veidots, lai veicinātu savstarpējo dialogu un ikvienam būtu iespēja rast atbildes uz jautājumiem par visaptverošu valsts aizsardzību un drošības izaicinājumiem Latvijā. Semināros piedalījās Aizsardzības ministrijas, Nacionālo bruņoto spēku un Zemessardzes brigāžu pārstāvji, kas semināra dalībniekus informēja par aktuālajiem drošības izaicinājumiem reģionā, Nacionālo bruņoto spēku attīstību un iesaisti krīzes situācijās, sabiedrības iesaisti valsts aizsardzībā. Tika organizētas arī galda mācības – izspēle par rīcību valsts apdraudējuma situācijā. Kopā reģionālajos semināros piedalījās vairāk nekā 300 dalībnieki. Kurzemes reģiona pārstāvjiem seminārs notika 6. maijā, Vidzemes reģiona pārstāvjiem – 19. augustā, Latgales reģiona pārstāvjiem – 29. jūlijā, Zemgales reģiona pārstāvjiem – 3. jūnijā.

Aizsardzības ministrija organizēja arī ikgadējo semināru par Latvijas aizsardzības un drošības aktuāliem jautājumiem augsta līmeņa valsts un privātā sektora amatpersonām, tostarp vadošo mediju redaktoriem, Latvijas vadošiem uzņēmējiem, kā arī viedokļu līderiem. Seminārā piedalījās vairāk nekā 70 dalībnieki. Semināra galvenais mērķis bija iepazīstināt un veidot izpratni par aizsardzības sistēmai būtiskiem jautājumiem, skaidrot valsts aizsardzības stiprināšanas uzdevumus un turpmākās attīstības prioritātes. Tika organizētas arī galda mācības ar visu klātesošo līdzdalību, lai padziļināti izprastu rīcību krīzes situācijā ne tikai no amatpersonu un valsts institūciju viedokļa, bet arī no mediju, uzņēmēju un kopējās sabiedrības perspektīvas.

Lai veicinātu sabiedrības vispārējo sagatavotību kā rīkoties krīzes situācijās, Aizsardzības ministrija 2022. gada pirmajā pusgadā īstenoja lekciju ciklu “Aizsardzības nozares aktualitātes: kā sagatavoties krīzes situācijām?”, kur tika vadīta lekcija par 72h gatavību, 72h krīzes somas saturu un rīcību krīzes situācijām. Tā laikā tika sniegtas teju 20 informatīvās lekcijas Latvijas reģionos – publiskajās bibliotēkās un vidusskolās. Tāpat lekcijas pēc pieprasījuma sniegtas arī pašvaldības un valsts iestādēs.

2022./2023. mācību gadā Aizsardzības ministrija turpināja lekciju ciklu vidusskolām “Kā mēs sargājam Latviju”. Projekta ietvaros lekcijām pieteicās vairāk nekā 100 izglītības iestādes. 2022. gada novembrī – decembrī tika noorganizētas 88 lekcijas 73 skolās. Savukārt mācību gada otrajā semestrī – 2023. gadā tiek plānots, ka tiks nodrošinātas vēl 33 lekcijas 29 izglītības iestādēs.

2022. gadā Aizsardzības ministrija noslēdza līgumu ar Vidzemes augstskolu par mācību materiālu izstrādi par aizsardzības nozarei aktuālām tēmām “Latvijas valsts ideja un aizsardzība: no dibināšanas līdz mūsdienām”. Mācību materiālos kā viena no aplūkojamām tēmām ir arī visaptveroša valsts aizsardzības kā sabiedrības noturība krīzēs un spēja pretoties agresoram. Projekta ietvaros tika sagatavota mācību grāmata, trīs raidījumu cikli un 22 mācību materiālu video versijas – īsi, tematiski video par saturu, kas iekļauts mācību materiālā.

Aizsardzības ministrijas “Drošajā teltī” sarunu festivālā LAMPA 2022. gadā tika organizētas vairākas diskusijas, tostarp ar tematiku “Krīze – vai Tu esi tai gatavs?” un “Kāpēc viens nav karotājs?”, kurās eksperti diskutēja par jautājumiem, kas saistīti ar visaptverošās valsts aizsardzības tematiku. Diskusijā “Krīze – vai Tu esi tai gatavs?” eksperti runāja par visaptverošu valsts aizsardzības sistēmu un visas sabiedrības iesaisti krīzes pārvarēšanā, kā arī atbildīgo dienestu, pašvaldību un iedzīvotāju gatavību un rīcību visaptverošās valsts aizsardzības sistēmā. Diskusijā “Kāpēc viens nav karotājs?” eksperti dalījās informācijā un praktiskā pieredzē par brīvprātīgo dienestu un apgūtajām zināšanām Rezervistu militārajā apmācībā vai Zemessardzē un runāja par to, kāpēc viens nav karotājs, un to, kāpēc ir nepieciešamas organizētas un komandvadībai pakļautas militārās vienības, kuras spēj savstarpēji sadarboties un pielietot visa veida atbalstu.

Karš Ukrainā veicināja sabiedrības interesi par to, kā labāk parūpēties par savu un tuvinieku drošību ārpus ierastā un drošā ikdienas ritma. Veicinot sabiedrības informētību par to, kā rīkoties krīzes gadījumā, 2022. gadā Aizsardzības ministrija nodrošināja bukleta “Kā rīkoties krīzes gadījumā” papildinātās redakcijas sagatavošanu sadarbībā ar atbildīgajiem dienestiem. Papildinātajā redakcijā bukletā iekļautas praktiskas norādes drošības stiprināšanai dažāda apdraudējuma gadījumos. Buklets tika papildināts ar ieteikumiem par to, kā cīnīties ar dezinformāciju un kā sniegt atbalstu valsts aizsardzībai, tāpat tajā iekļauta informācija par to, kā rīkoties artilērijas apšaudes vai aviācijas uzlidojuma laikā, kā arī ķīmiska vai kodolapdraudējuma gadījumā. Sadarbībā ar Latvijas Neredzīgo bibliotēku un Viegļās Valodas aģentūru 2022. gadā buklets “Kā rīkoties krīzes gadījumā” tika “iztulkots” vieglajā valodā, lai nodrošinātu pēc iespējas plašāku sabiedrības izpratni. Bukleta papildinātā redakcijā latviešu, krievu un angļu valodās pieejama elektroniski aizsardzības nozares ziņu portāla “Sargs.lv” sadaļā “72 stundas”: www.sargs.lv/lv/tema/72stundas. Vienlaikus 2022. gadā Aizsardzības ministrijas aktualizētais buklets tika nodrukāts vairāk nekā 400 tūkstošu eksemplāros un tika nodrošināta tā izdare iedzīvotājiem. Lai nodrošinātu bukleta pieejamību sabiedrībai, drukātais buklets tika nosūtīts publiskajām un augstskolu bibliotēkām, valsts un pašvaldību vienotajiem klientu apkalpošanas centriem, pašvaldību klientu apkalpošanas centriem, Latvijas Pasta nodaļām, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Klientu apkalpošanas centriem un Nodarbinātības valsts aģentūras filiālēm visā Latvijā. Bukleti tika piegādāti arī teju 60 tūkstošiem Latvijas senioru, kuri ikmēneša pensiju saņem savās dzīvesvietās ar pastnieka starpniecību.

2022. gada 7. un 8. septembrī Aizsardzības ministrija sadarbībā ar mobilo sakaru operatoriem – SIA “Latvijas Mobilais Telefons”, SIA “BITE Latvija”, SIA “Tele2” un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu mācību laikā “AMEX 2022” veica Latvijas iedzīvotāju apziņošanu ar SMS īsziņām, lai pārbaudītu Latvijas iedzīvotāju apziņošanu

krīzes situācijās. Saņemot īsziņu, iedzīvotāju vēlamā rīcība bija iepazīties ar 72h bukleta saturu, lai zinātu, kā rīkoties dažādās krīzes situācijās.

Sadarbībā ar Ārlietu ministriju, Kultūras ministriju un latviešu diasporas virsorganizācijām ir izstrādāts buklets ārvalstīs dzīvojošiem tautiešiem “Kā rīkoties krīzes gadījumā, ja dzīvo ārpus Latvijas”. Buklets ietver vadlīnijas diasporas rīcībai Latvijas valsts hibrīdā un militārā apdraudējuma pārvarēšanai, iekļaujot rīcību krīzes pirmajās 72 stundās un kara gadījumā. Bukleta prezentācijas pasākums notika 2022. gada 20. februārī, Londonā, iesaistot vietējo diasporu, latviešu organizācijas un medijus.

2022. gada jūlijā tika publicēta Pretošanās doktrīna - NATO paspārnē tapis dokuments, kas formulē ar pretošanos saistītos pamatjēdzienus un izskaidro pretošanās plānošanu, veidus un norisi. Tās publicēšana ir daļa no aizsardzības nozares komunikācijas ar sabiedrību, lai pilsoņi zinātu, kā rīkoties kara, militāra iebrukuma vai okupācijas gadījumā, jo nav iespējams to individuāli izstāstīt katram. Tāpat arī bukletā “Kā rīkoties krīzes gadījumā” ir iekļauta sadaļa par pretošanos.

2022. gada aprīlī un maijā Aizsardzības ministrija īstenoja komunikācijas kampaņu – “Nāc nosargāt un stiprināt!” Tajā Aizsardzības ministrija uzrunāja iedzīvotājus par iestāšanos Zemessardzē un par pieteikšanos rezervistu apmācībām, uzsverot, ka tikai kopīgiem spēkiem ir iespējams palielināt valsts aizsardzības spējas un stiprināt Latvijas drošību.

Visa 2022. gada garumā Aizsardzības ministrija turpināja informēt sabiedrību par rīcību krīzes situācijās un popularizēt bukletu “Kā rīkoties krīzes gadījumā”, lai tādējādi veicinātu sabiedrības zināšanas par rīcību krīzes situācijās un informētu par visaptverošu valsts aizsardzību. Tika publicētas ziņas, intervijas, viedokļraksti, foto, video u.c. materiāli. Aktīva komunikācija tika nodrošināta arī aizsardzības nozares sociālo mediju kontos.

2022. gadā aizsardzības nozares ziņu portāls “Sargs.lv” uzsāka aizsardzības un drošības tematikai veltītu raidierakstu sēriju “Droši ir zināt”, kuru mērķis ir iepazīstināt klausītājus ar svarīgiem, aizsardzības un drošības tematikai veltītiem tematiem, skaidrojot tos vienkāršā valodā. Raidierakstos uz sarunām tiek aicināti aizsardzības nozares eksperti. 2022. gadā tika publicēti 14 podkāsti, kas skaidroja, kas ir visaptveroša valsts aizsardzība un kāpēc tajā svarīgi iesaistīties ikvienam iedzīvotājam, kāpēc ir svarīgas pirmās 72 stundas un kāpēc tajās primāri jāpaļaujas uz saviem spēkiem, kā visefektīvāk salikt 72 stundu somu, kādus medikamentus likt 72 stundu aptieciņā u.c. visaptverošas valsts aizsardzības tematikai veltītas sarunas. Raidieraksti ir pieejami portālā “Sargs.lv”, kā arī “Sargs.lv” “Youtube” kanālā un straumēšanas vietnē “Spotify”.

Militārās industrijas attīstīšana visaptverošas valsts aizsardzības ietvaros

2022. gadā tik turpināts aktīvs darbs pie nacionāli militārās bāzes paplašināšanas, izmantojot vietējās tautsaimniecības un zinātnes potenciālu, tādējādi sekmējot jaunu aizsardzības produktu un militāro tehnoloģiju radīšanu, stiprinot piegāžu ķēžu drošību un veicinot sadarbību ar vietējiem komersantiem.

Viens no būtiskiem Aizsardzības ministrijas uzdevumiem industrijas jomā ir komersantu licencēšana darbībai ar stratēģiskas nozīmes precēm - katru gadu licencēto komersantu skaits palielinās par aptuveni 9 %, kas liecina par industrijas attīstību un iesaisti aizsardzības nozarē. Uz 2022. gadu komercdarbībai ar stratēģiskas nozīmes precēm ir licencēti 72 Latvijas Republikā reģistrēti komersanti, savukārt militārā ražotāja sertifikāts ir izsniegts 4 militārajiem ražotājiem.

2022. gadā turpinājās Aizsardzības ministrijas Grantu projektu programma militāra vai divējāda lietojuma produktu attīstības atbalstam. Programmas piektā uzsaukuma ietvaros 2022. gada vasarā tika saņemti 33 inovatīvi produktu attīstības projektu pieteikumi. Piektā uzsaukuma prioritārās tēmas bija bruņojums un specializētie inženiertehniskie risinājumi, aizsardzības līdzekļi no ķīmiskajiem, bioloģiskajiem, radioloģiskajiem un kodolieročiem un materiāliem, kā arī mākslīgais intelekts un simulācijas sistēmas. 2022. gadā atbalstu projektu īstenošanai saņēma 4 projekti, kas piedāvāja risinājumus ūdens attīrīšanas, bruņojuma, tehnisko risinājumu un attālināti vadāmo ieroču sistēmu jomās. Grantu programmā kopš 2018. gada piecos uzsaukumos atbalstīti 25 projekti militāra vai divējāda lietojuma produktu attīstībai gandrīz 2 milj. EUR apmērā.

2022. gadā Aizsardzības ministrija atbalstīja stipendiju piešķiršanu maģistra darba izstrādāšanai diviem studentiem Rēzeknes Tehnoloģiju augstskolā, kuru darbu ietvaros tiks pētīta lāzertehnoloģiju izmantošana militāro tehniku virsmas īpašību uzlabošanai. Tāpat maģistra stipendiju piešķiršana atbalstīta diviem Rīgas Tehniskās universitātes studentiem par elektromagnētisko starojumu absorbējoša un ekrānējoša vieglsvara materiāla un izgatavošanu un par dronu komunikācijas un operativitātes uzlabošanu kritisku komunikācijas traucējumu gadījumā.

2022. gadā turpinājās projektu īstenošana Aizsardzības ministrijas virzītā un Latvijas Zinātnes padomes administrētajā pētījumu programmā "Aizsardzības inovāciju pētījumu programma". Aizsardzības inovāciju programma ir veidota, pamatojoties uz Valsts aizsardzības koncepcijā noteikto, ka Latvijai ir jāstiprina aizsardzības nozares inovāciju vide, ieviešot un īstenojot atbilstošus nacionālā līmeņa inovāciju atbalsta mehānismus. Apstiprinātie projekti aptver visas noteiktās prioritātes - kibernetika un elektroniskā karadarbība, robotika un bezpilota sistēmas, kā arī karavīru aprīkojuma sistēmas, tai skaitā individuālais ekipējums un tekstila tehnoloģijas un tos īsteno Rīgas Tehniskā universitāte. Programmas kopējais valsts budžeta finansējums ir 1,5 miljoni eiro. Programmu finansē no Aizsardzības ministrijas budžeta līdzekļiem. Viena projekta īstenošanas laiks ir 24 mēneši laika posmā no 2021. līdz 2023. gadam.

2022. gadā ir attīstīta ciešāka sadarbība starp Aizsardzības ministriju un Latvijas Drošības un aizsardzības industriju federāciju. Latvijas Drošības un aizsardzības industriju federācija ir pārstāvējusi aizsardzības industriju konsultatīvo un pētniecisko formātu darbā, nodrošinājusi nacionālās aizsardzības industrijas un pētniecības iestāžu iekļaušanos Ziemeļatlantijas līguma organizācijas un Eiropas Savienības militāro spēju attīstības procesā. Ar Latvijas Drošības un aizsardzības industriju federācijas iesaisti tika organizēts Latvijas aizsardzības industrijas stends starptautiskajā militārajā izstādē "EUROSATORY 2022", Parīzē, Francijā, sektorālās darba grupās iesaistīti komersanti, rīkoti civilmilitārās sadarbības semināri un Latvijas industrijas dienas NATO un Eiropas Savienībā, Briselē, Beļģijā, divpusējās industrijas dienas (Polija, Čehija un Dānija), kā arī veicināta pārrobežu sadarbība.

2022. gada 25. un 27. maijā Aizsardzības ministrija sadarbībā ar Latvijas Drošības un aizsardzības industriju federāciju un Nacionāliem bruņotajiem spēkiem organizēja ikgadējo aizsardzības industrijas pasākumu "NBS Industrijas dienas 2022". Pirmajā pasākuma dienā konferences formātā tika apskatīti dažādi aktuāli aizsardzības industrijas jautājumi, pulcinot gan uzņēmējus, gan aizsardzības nozares pārstāvjus, gan ārvalstu viesus. Savukārt 27. maijā, Ādažu militārajā bāzē, tika rīkota aizsardzības industrijas uzņēmumu spēju demonstrācija. Tās mērķis bija iepazīt Nacionālos bruņotos spēkus un citus Ādažu militārajā bāzē izvietoto spēku pārstāvjus ar Latvijā ražotiem produktiem un piedāvātajiem pakalpojumiem, kas jau atraduši pielietojumu

bruņoto spēku nodrošinājuma un apgādes sistēmā, vai ir ar šādu potenciālu. Industrijas spēju demonstrācijā piedalījās kopumā 40 uzņēmumi un pētniecības iestādes, kas pārstāvēja kibernetikas, tekstilizstrādājumu ražošanas, radio komunikācijas, bezpilota lidaparātu sistēmas, militārā ekipējuma un tehnoloģiju jomas, kā arī citu militāra vai divējāda pielietojuma produktu ražotāji.

2022. gada 9. - 11. decembrī Rīgas Tehniskās universitātes Zinātnes un inovāciju centrā norisinājās aizsardzības industrijas hakatons “*Defence Makeathon Riga 2022*”, kuru organizēja Aizsardzības ministrija un Nacionālie bruņotie spēki sadarbībā ar Rīgas Tehnisko universitāti. Pasākumā piedalījās vairāk kā 100 dalībnieki, tajā skaitā, arī zemessargi, Nacionālās Aizsardzības akadēmijas kadeti, kā arī civilpersonas, kas pārstāvēja gan sevi individuāli, gan arī uzņēmumus. Hakatonā tika radīti funkcionējoši drošības un aizsardzības risinājumu prototipi, ar mērķi veidot ekosistēmu jaunu aizsardzības tehnoloģiju un risinājumu izstrādes veicināšanai. Hakatona laikā dalībniekiem bija iespēja realizēt savas idejas, kuras variēja no IT sektora drošības uzlabojumiem, bezpilota tehnoloģijām, karavīru individuālā ekipējuma līdz pat munīcijai

2022. gadā turpinājās darbs pie Nacionālo bruņoto spēku kaujas spējām nepieciešamo materiāltehnisko līdzekļu piegādes drošības nostiprināšanas saskaņā ar Saeimas 2020. gadā apstiprināto Valsts aizsardzības koncepciju. Pēdējo gadu laikā tika noslēgtas vairākas vienošanās, piemēram, par sauso pārtikas devu, formas tērpu un bezpilota sistēmu piegādi Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, kuras īsteno vietējie Latvijas komersanti. Tāpat arī kā viens no kritērijiem piegāžu drošības nodrošināšanā ir prasības vietējo apakšuzņēmēju iesaistei līguma izpildes procesā, kur kā piemērs tiek izcelts Latvijas un Somijas kopīgais 6x6 bruņumašīnu izstrādes projekts sadarbībā ar Somijas uzņēmumu *Patria Land Oy*, kura ietvaros Latvijā tiks ražotas un komplektētas bruņumašīnu sastāvdaļas vismaz 30% apmērā. Ir plānots, ka bruņumašīnu uzturēšana, remonts un iespējamā nākotnes modernizācija tiks veikta Latvijā. 2022. gada noslēgumā projektā bija iesaistīti jau 6 vietējie uzņēmumi.

Aizsardzības industrijas attīstība rada nepieciešamību pilnveidot piegādes drošības un stratēģiskās partnerības tiesisko regulējumu. To ņemot vērā, 2022. gadā turpinājās darbs pie Aizsardzības industrijas likumprojekta. Likums sniegs ietvaru piegādes drošību izvirzāmo prasību regulējumam, stratēģiskās partnerības koncepta praktiskajā ieviešanā Nacionālo bruņoto spēku spēju attīstībai sevišķi būtiskās jomās, aizsardzības industrijas uzraudzībai, kontrolei un drošības veicināšanai. Plānots, ka likums tiks virzīts apstiprināšanai 2023. gadā.

Valstiskuma pamatu pasniegšana Latvijas skolās

Valsts aizsardzības mācība Latvijas vidējās izglītības iestādēs kā obligāts mācību priekšmets plānota no 2024. gada 1. septembra. Valsts aizsardzības mācība pašlaik (2022./2023. mācību gadā) tiek apgūta 147 Latvijas skolās. Šis skolu tīkls tiek katru gadu paplašināts, lai gan skolas, gan mācībaspēki, sākot ar 2024./2025. mācību gadu, spētu kvalitatīvi nodrošināt valsts aizsardzības mācības apguvi pilnīgi visās Latvijas skolās.

Valsts aizsardzības mācības nometnēs jaunieši apgūst zināšanas un iemaņas, kuras mācību gada laikā izglītības iestādes telpās un teritorijā nav iespējams īstenot, piemēram, orientēšanos, topogrāfiju, šaušanu ar mazkalibra ieroci. Dalība šajās nometnēs ir brīvprātīga. 2022. gada vasarā tika organizētas trīs Valsts aizsardzības mācības pirmā līmeņa nometnes, kurās kopā veiksmīgi piedalījās 163 izglītojamie.

Valsts aizsardzības dienesta ieviešana

Nemot vērā drošības situācijas maiņu reģionā, aizsardzības spēku apjomam, it īpaši personālam, ir jābūt konkurētspējīgā daudzumā, neskatoties uz materiāltehnisko resursu pieejamību. Neatņemami nepieciešama ir arī visaptveroša sabiedrības un valsts pārvaldes sagatavotība, pēc iespējas pilnvērtīgāk nodrošinot visas ikdienas funkcijas arī kara apstākļos, vienlaikus spējot parūpēties par savu drošību un sniedzot atbalstu aizsardzības centieniem. Potenciālais apdraudējums var nebūt saistīts tikai ar militāru uzbrukumu, tāpēc ir svarīgi vairojot sabiedrības izpratni par rīcību krīzes situācijās.

Tādējādi 2022. gadā Aizsardzības ministrija strādāja pie Valsts aizsardzības dienesta koncepta izveides un ar to saistītās normatīvo aktu bāzes izstrādes. Valsts aizsardzības dienesta likums līdzās to pavadošajiem grozījumiem citos normatīvajos aktos, tostarp Militārā dienesta likumā, Krimināllikumā, Darba likumā, likumā "Par valsts sociālo apdrošināšanu", likumā "Par valsts pensijām", Militārpersonu izdienas pensiju likumā, Oficiālās elektroniskās adreses likumā u.c. ir pieņemts Saeimā un stājies spēkā 2023. gada 19. aprīlī. Likums paredz, ka Valsts aizsardzības dienests tiek īstenots 3 veidos – kā 11 mēnešu dienests Nacionālo bruņoto spēku profesionālajā dienesta vienībā; kā 5 gadu dienests Zemessardzē un rezerves virsnieka programma militārās izglītības iestādē un Nacionālo bruņoto spēku vienībā (programma tiek apgūta piecu gadu laikā). Valsts aizsardzības dienesta obligātais iesaukums attieksies uz jauniešiem, kas dzimuši pēc 2004. gada 1. janvāra. Tāpat ir skaidri noteikts vecums, uz kuriem primāri attieksies iesaukums, kas ir 18/19 gadus sasnieguši jaunieši – vīrieši, kamēr brīvprātīgi var pieteikties gan vīrieši, gan sievietes vecumā no 18 līdz 27 gadiem. Ja pilsonis gada laikā pēc 18 gadu vecuma sasniegšanas vai vidējās izglītības iegūšanas netiks iesaukts, viņš varēs netraucēti turpināt studiju vai darba gaitas. Pilsoņi, kuri tiks iesaukti, īpaši svarīgu iemeslu (ir iegūta stipendija augstskolā, ir valsts izlases dalībnieks kādā sporta veidā, atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā u.c. iemesli) dēļ dienesta izpildi varēs atlikt uz vēlāku laiku (ne vēlāk kā līdz 26 gadu vecuma sasniegšanai), bet Aizsardzības ministrija aicina jauniešus pēc iespējas no šādas rīcības atturēties.

Pirmais iesaukums dienestā, kuru veidos tikai brīvprātīgi pieteikušies pilsoņi, notiks jau 2023. gada jūlijā. No 2024. gada janvāra pilsoņi dienestā tiks iesaukti arī obligātā kārtā, ja brīvprātīgi nebūs pieteicies nepieciešamais cilvēku skaits.

Valsts aizsardzības civilais dienests paredzēts kā alternatīva militārajam dienestam personām, kuras savu domu, apziņas vai reliģiskās pārliecības dēļ nevar pildīt militāro dienestu. Šis dienests sākotnēji tiks īstenots Aizsardzības ministrijas civilajās padotības iestādēs. Valsts aizsardzības dienesta likuma pārejas noteikumos ir noteikts, ka valsts aizsardzības dienesta ieviešanas pārejas periodā līdz 2027. gadam dienestā netiks iesaukti pilsoņi, kuri pastāvīgi dzīvo ārvalstīs un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā par to ir informējuši Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi.

Kiberdrošība

Kā visaptverošās valsts aizsardzības neatņemama sastāvdaļai arī kiberdrošības jautājumiem bija būtiska nozīme 2022. gadā kā kontekstā ar Krievijas iebrukumu Ukrainā un tam sekojošo palielināto aktivitāti Latvijas kibertelpā, tā arī kontekstā ar kopējiem pasākumiem Latvijas noturības stiprināšanai pret dažāda veida draudiem. Jau sākot no 2021. gada beigām Aizsardzības ministrija aktīvi vērta valsts un pašvaldību iestāžu, kritiskās infrastruktūras turētāju, digitālo un pamatpakalpojumu sniedzēju uzmanību uz paaugstinātajiem riskiem un norādīja uz konkrētiem risku mazināšanas pasākumiem. Pēc 2022. gada 24. februāra tika turpināta aktīva valstij būtisko

informācijas un komunikācijas tehnoloģiju resursu turētāju informēšana par iespējām palielināt savu noturību pret kiberapdraudējumiem, gan izsūtot informatīvas vēstules, gan rīkojot lekcijas un seminārus. Jāuzsver, ka kopumā ģeopolitiskās situācijas un plašo informatīvo pasākumu rezultātā, būtiski palielinājās interese par valsts nodrošināto kiberdrošības pasākumu – aizsardzības pret pakalpojumatteices uzbrukumiem (DDoS) un CERT.LV sensoru – izmantošanu. 2022. gadā tika uzsākta plaša un mērķtiecīga draudu meklēšanas operācija valsts un pašvaldību informācijas sistēmās, ko vadīja CERT.LV un kurai tika piesaistīti Beļģijas, Kanādas un Eiropas Kiberdrošības aģentūras eksperti. 2023. gadā plānots turpināt šādas operācijas, lai laikus identificētu iespējamus apdraudējumus. Jānorāda, ka šādas operācijas ne tikai veicina situācijas apzināšanās spēju attīstību, bet arī nodrošina efektīvas sadarbības mehānismu nostiprināšanu starp Latviju un tās sabiedrotajiem.

Vienlaikus, lai nodrošinātu efektīvu kiberdrošības pasākumu plānošanu, ieviešanu un uzraudzību, kā arī Eiropas Savienības tiesību aktu pārnesi uz Latvijas normatīvo bāzi, Aizsardzības ministrija sniedza priekšlikumus Ministru kabinetam valsts kiberdrošības pārvaldības uzlabošanai. Priekšlikumi tika iekļauti Informatīvajā ziņojumā “Par valsts kiberdrošības pārvaldības uzlabošanu”, ko Ministru kabinets pieņēma 2022. gada 7. jūnijā. Līdz ar minētā ziņojuma pieņemšanu Ministru kabinets atbalstīja Nacionālā kiberdrošības centra izveidi, kā arī uzdeva veikt virkni grozījumus normatīvajos aktos, lai uzlabotu esošo kiberdrošības pārvaldības modeli. Līdz ar normatīvās bāzes izmaiņām tiks noteikts skaidrs politikas veidošanas, ieviešanas un uzraudzības funkciju sadalījums, kā arī kiberdrošības prasību un to uzraudzības sistēmas kopums. Kā pirmais un būtiskākais solis izmaiņu ieviešanā ir Nacionālā kiberdrošības likuma izstrāde. Likumprojekts tika izstrādāts 2022. gadā un tā apstiprināšana būs viens no priekšnosacījumiem Nacionālā kiberdrošības centra izveidei. Likumprojekts nosaka Nacionālā kiberdrošības centra, kā arī citu kiberdrošības pārvaldībā iesaistīto iestāžu uzdevumus un tiesības, kā arī ietver vairākus deleģējumus, t.sk., minimālo drošības prasību noteikšanai un koplietošanas datu centru drošības prasībām. Tāpat likumprojektā ietvertas normas, kas attiecas uz likuma subjektu uzraudzību, t.sk., sankciju noteikšanu par likuma prasību nepildīšanu.

Pasākumi saistībā ar aktuālo drošības situāciju reģionā

Saistībā ar karu Ukrainā un ar to saistīto aktuālo drošības situāciju reģionā arī Aizsardzības ministrija visaptverošas valsts aizsardzības ietvarā 2022. gadā veica pasākumus, lai pēc iespējas plašāk sagatavotos iespējamo situācijas attīstības scenāriju gadījumā, īpaši uzsverot sagatavotību institūciju un dienestu darbības nepārtrauktībai, kiberdrošībai, resursu krājumiem. Aizsardzības ministrija sniedza aktuālo informāciju, vadlīnijas un uzdevumus valsts iestādēm, ministrijām un pašvaldībām par pastiprinātu drošības pasākumu veikšanu, krīzes komunikāciju, darbības nepārtrauktības plānu aktualizēšanu, kā arī preventīvajiem un sagatavošanās darbiem iespējamo situācijas attīstības scenāriju gadījumā. Vienlaikus arī sabiedrība tika informēta par dezinformācijas un kiberuzbrukumu pieaugumu risku, kā arī atsevišķām viltus ziņām, kas tika izplatītas sociālajos tīklos, kā arī iedzīvotāji tika atkārtoti aicināti iepazīties ar bukletu “Kā rīkoties krīzes gadījumā”.

Veicinot atbalsta sniegšanu Ukrainai, arī Nacionālie bruņotie spēki 2022. gadā ir iesaistījušies Ukrainas karavīru apmācībā gan speciālistu (piemēram, atmīnēšanas jomā) kursu nodrošināšanā, gan pamatapmācībā. Minētā atbalsta sniegšana tiek nodrošināta arī 2023. gadā.

Ņemot vērā situāciju Ukrainā un novēroto Ukrainas institūciju gatavību un noturību karā, Aizsardzības ministrija kā būtisku uzdevumu noteica gūto mācību apzināšanu no Ukrainas pieredzes, ko būtu nepieciešams integrēt visaptverošas valsts aizsardzības sistēmā, īpaši uzsverot medicīnas, civilās aizsardzības un komunikācijas jomu. Tādējādi darba grupas visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanas uzraudzībai un koordinācijai ietvaros, balstoties uz Krievijas kara Ukrainā sekām, tika doti uzdevumi katrai tematiskajai apakšgrupai noteikt savas nozares problēmas un īstermiņa riskus, kā arī veikt izvērtējumu par sākotnēji gūtajām mācībām no Krievijas kara Ukrainā savas apakšgrupas nozares ietvaros, lai aktualizētu iespējamās nozares ievainojamības un noteiktu būtiskākās prioritātes noturības veicināšanai. Ukrainas civilās aizsardzības un civilmilitārās sadarbības pieredzes apgūšana ir kritiski svarīga, lai no tās mācītos un stiprinātu Latvijas aizsardzību, tādējādi no Aizsardzības ministrijas puses tika īpaši akcentēta nepieciešamība ministrijām organizēt pieredzes apmaiņas vizītes un tikšanās ar Ukrainas pārstāvjiem, lai apgūtu Ukrainas pieredzi kara seku un humanitāro krīžu pārvarēšanā dažādos līmeņos.

Aizsardzības ministrija kā koordinējošā institūcija ar savu ekspertīzi turpina veikt visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas pamatu ieviešanu. Arī 2023. gadā tiks pievērsta pastiprināta uzmanība dažādu valsts apdraudējuma pārvarēšanas mācību organizēšanā, kā arī noturības veicināšanā. Piemēram, 2023. gada aprīlī Rīgā norisināsies NATO Noturības simpozijš par dažādiem noturības aspektiem, ļaujot simpozija dalībniekiem apmainīties ar dalībvalstu pieredzi, idejām un novērojumiem par noturības veicināšanu un ievainojamības mazināšanu. Vienlaikus 2023. gada ietvarā tiks pievērsta pastiprināta uzmanība sadarbībai ar valstij kritisku funkciju nodrošināšanā iesaistītiem komersantiem to darbības nepārtrauktības plānu izstrādes procesā. Tāpat, ņemot vērā joprojām pastiprināto interesi no iedzīvotājiem, iestādēm un uzņēmumiem par gatavību krīzes situācijām, rīcību apdraudējuma situācijās un darbības nepārtrauktības nodrošināšanu, Aizsardzības ministrija 2023. gadā iespēju robežās plāno organizēt dažādus informatīvos seminārus un apmācības par aktuālo drošības situāciju, rīcību apdraudējuma gadījumā un nozaru noturību, kā arī seminārus par visaptverošo valsts aizsardzību un Latvijas drošībai aktuāliem jautājumiem ar mērķi iepazīstināt un veidot izpratni par aizsardzības sistēmai būtiskiem jautājumiem, skaidrot valsts aizsardzības stiprināšanas uzdevumus un turpmākās attīstības prioritātes. Semināru formāts tiks veidots, lai veicinātu savstarpējo dialogu un ikvienam būtu iespēja rast atbildes uz jautājumiem par visaptverošu valsts aizsardzību un drošības izaicinājumiem Latvijā.